

Universitets- og høyskolelovutvalget

Deres ref.

Vår ref.
19/263-4/ANLA

Dato
17.06.2019

Innspill til arbeidet med gjennomgang og vurdering av regelverket for universiteter og høyskoler – ansvaret for norsk fagspråk

Språkrådet er statens fagorgan i språkspørsmål og skal følge opp den norske språkpolitikken på oppdrag fra Kulturdepartementet, blant annet ved å observere og analysere aktuelle utviklingstrekk i hele det norske språksamfunnet. Språkrådet arbeider for å styrke norsk språk på flere områder, og universitets- og høyskolesektoren peker seg ut som strategisk viktig for å sikre norsk som et fullverdig, samfunnsbærende språk. Språket som er i bruk i sektoren, forplanter seg til alle andre samfunnssektorer.

Språkrådet foreslår endringer i universitets- og høyskoleloven for å styrke norsk fagspråk. I dag taper norsk fagspråk terreng til engelsk på mange fagområder. Språkrådet er bekymret for konsekvensene dette kan få for samfunnsdebatten i Norge og for demokratiet, ettersom det norske fagspråket er avgjørende for at kunnskap skal kunne formidles og tas i bruk i samfunnet. Skal norsk bli brukt på alle områder i samfunnet også i framtida, må det finnes norsk terminologi og et levende norsk fagspråk som kan fungere ved siden av det engelske på alle fagområder.

Språkrådet ser at dagens lovbestemmelse om at universiteter og høyskoler har et ansvar for å vedlikeholde og videreutvikle norsk fagspråk, har hatt liten virkning. Vi mener det er nødvendig å konkretisere meningsinnholdet i lovbestemmelsen for å synliggjøre hva ansvaret for norsk fagspråk innebærer. På denne måten vil bestemmelsens intensjon komme tydeligere fram, og det vil bli klarere for institusjonene hvordan de kan oppfylle sitt lovpålagte ansvar for norsk fagspråk.

Språkrådet mener videre at en nasjonal belønningsordning for terminologiarbeid, lærebokarbeid og skriving av leksikonartikler er viktig for å sikre at universitetene og høyskolene oppfyller kravene i loven. En slik ordning vil bidra til å heve statusen for arbeidet med norsk fagspråk og gjøre det lettere å prioritere slikt arbeid som en del av FoU-arbeidet ved institusjonene.

Bakgrunn

Den tidligere universitets- og høyskoleloven fra 1995 slo fast i § 2.7 at «undervisningsspråket er til vanlig norsk». Denne bestemmelsen ble opphevet ved en revisjon av loven i 2002, og i Ot.prp. nr. 40 (2001–2002)¹ ble opphevingen grunngitt med at institusjonene skulle kunne bygge ut et fagtilbud på

¹ Ot.prp. nr. 40 (2001–2002) Om lov om endringer i lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler, s. 10–11:

engelsk og eventuelt andre fremmedspråk for å sikre internasjonalisering av norsk utdanning og forskning. Departementet understreket imidlertid at det var en viktig oppgave for landets høyere utdanningsinstitusjoner å styrke norsk språkkultur og bevare og videreutvikle norsk fagterminologi.

Da dagens universitets- og høyskolelov trådte i kraft i 2005, inneholdt heller ikke den noen bestemmelser om undervisningsspråk. I 2009 ble det imidlertid tatt inn en bestemmelse som sier at «[u]niversiteter og høyskoler har ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk» (§ 1-7). Endringen ble tatt inn på bakgrunn av St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*², og forarbeidene til lovbestemmelsen, Ot.prp. nr. 71 (2008–2009)³, gjør nærmere greie for hva bestemmelsen innebærer.

Formålet med § 1-7 er å sikre norsk fagspråk og dermed bidra til det språkpolitiske målet om at norsk skal være et fullverdig, samfunnsbærende språk, slik det er slått fast i *Mål og mening*⁴. I Ot.prp. nr. 71 heter det at norsk i utgangspunktet skal være hovedspråk ved norske universiteter og høyskoler, samtidig som prinsippet om parallellspråklighet skal gjelde. Engelsk (eller andre fremmedspråk) kan benyttes der det er nødvendig.

I forarbeidene slås det også fast at § 1-7 innebærer at universitetene og høyskolene må utforme lokale språkpolitiske retningslinjer med utgangspunkt i de anbefalte retningslinjene⁵ som er utformet av Universitets- og høyskolerådet (UHR), og at sektoren skal bidra til utvikling av norsk fagterminologi blant annet gjennom utarbeiding og tilgjengeliggjøring av fagtermilister i samarbeid med Språkrådet. Ansvar for norsk fagspråk innebærer dessuten at institusjonene skal drive med faglig formidling på norsk i vid forstand, også vitenskapelig og annen faglig publisering, og medvirke til at det blir utviklet norskspråklige læremidler for høyere utdanning.

Institusjonenes samfunnsoppdrag omfatter tre hovedoppgaver: forskning, formidling og utdanning. Formidling av forskningsresultater forutsetter et godt og klart norsk fagspråk. Dette er viktig for norsk offentlighet, men det er også viktig for å sikre at de høyere utdanningsinstitusjonene og forskningen de leverer, har legitimitet i det norske samfunnet.

Et utvalg oppnevnt av Språkrådet la høsten 2018 fram rapporten *Språk i Norge – kultur og infrastruktur*⁶. Rapporten viser utviklingen for norsk språk i Norge fra *Mål og mening* og til i dag. I

<https://www.regjeringen.no/contentassets/af788056c519440b8455ee833fdcae1f/no/pdfa/otp200120020040000dddpdfa.pdf>

² St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*, s. 121:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/50816e814a9c46169bd69dc20dd746a3/nn-no/pdfs/stm200720080035000dddpdfs.pdf>

³ Ot.prp. nr. 71 (2008–2009) *Om lov om endringer i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler*, s. 19–21:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/32ffec3574744211bae9c3d1d45f4a33/no/pdfs/otp200820090071000dddpdfs.pdf>

⁴ St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*, s. 14:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/50816e814a9c46169bd69dc20dd746a3/nn-no/pdfs/stm200720080035000dddpdfs.pdf>

⁵ UHRs språkpolitiske plattform: https://www.uhr.no/f/p1/ib79b8f30-20e6-4042-8341-52274fc83ea3/spraakpolitisk_plattform-19022007.pdf

⁶ *Språk i Norge – kultur og infrastruktur*, s. 46–53:

https://sprakinorge.no/wp-content/uploads/SprakiNorge_web.pdf

rapporten slås det fast at bruken av engelsk innenfor høyere utdanning øker, og at arbeidet med norsk fagspråk nedprioriteres fordi mer bruk av norsk per i dag ikke belønnes. Det finnes belønningsordninger for økt internasjonalisering, og institusjonene må rapportere om dette. At internasjonalisering er noe som prioriteres høyt ved universiteter og høyskoler, har Språkrådet fått erfare i sine møter med 14 rektorater i 2018 og 2019. Institusjonene må ikke rapportere om arbeidet for å styrke norsk fagspråk, og det finnes heller ikke ordninger som belønner dette arbeidet.

Forslag til endring av lovbestemmelsen om norsk fagspråk

Dagens lovbestemmelse om at universiteter og høyskoler har et ansvar for å vedlikeholde og videreutvikle norsk fagspråk, har hatt liten virkning, til tross for at forarbeidene uttrykkelig presiserer hva dette ansvaret innebærer. I løpet av de ti årene som er gått siden bestemmelsen ble innført, har bruken av engelsk i høyere utdanning og forskning fortsatt å øke. Derfor kan det være nødvendig å konkretisere meningsinnholdet i lovbestemmelsen og løfte den inn i formålsbestemmelsen (nåværende § 1-1) og bestemmelsen om institusjonenes virksomhet (nåværende § 1-3).

Språkrådet foreslår

- ❖ at formuleringen *bidrar til å sikre norsk fagspråk på begge målformer* tas inn i lovens formålsbestemmelse
- ❖ at følgende formulering tas inn som nytt bokstavpunkt i bestemmelsen om institusjonenes virksomhet: *sørge for at norsk fagspråk på både bokmål og nynorsk blir utviklet, brukt og gjort tilgjengelig*

Språkrådet tilrår

- ❖ at lovutvalget vurderer å ta inn følgende punkter fra forarbeidene til nåværende § 1-7 i lovteksten:
 - *utforme lokale språkpolitiske retningslinjer*
 - *gjøre det tydelig at norsk fagspråk er en forpliktende del av undervisningen*
 - *medvirke til å utvikle norskspråklige læremidler for høyere utdanning*
 - *bidra til at det blir utviklet nye fagtermer på norsk, både bokmål og nynorsk*

Hvorfor bør lovbestemmelsen endres?

Språkrådet foreslår endringer i universitets- og høyskoleloven for å styrke norsk fagspråk. Universitets- og høyskolesektoren har en særskilt viktig funksjon når det gjelder å utvikle, bruke og gjøre norsk fagspråk tilgjengelig. Illustrasjonen av det fagspråklige kretsløpet i rapporten *Språk i Norge* viser denne funksjonen (s. 50):

Det fagspråklige kretsløpet

Arbeidet i institusjonene i universitets- og høyskolesektoren gjør for å forvalte norsk fagspråk, bidrar til å dekke konkrete behov i samfunnet. I rapporten *Språk i Norge* legges det særlig vekt på det fagspråklige kretsløpet, og det understrekes at kunnskap ikke hører hjemme i bare én sektor, den blir forvaltet og brukt i store deler av samfunnet. Studenter lærer seg norsk fagspråk samtidig som de lærer seg fagstoffet, og de bærer fagspråket med seg videre i arbeidslivet. Slik er norsk fagspråk i universitets- og høyskolesektoren med på å sikre norsk fagspråk ellers i samfunnet.

Forskning gir opphav til ny kunnskap og dermed nye fagbegreper som trenger å få norsk språkdrakt. Dersom undervisning og forskning innen et fagområde foregår på engelsk i stedet for på norsk, blir det vanskelig å vedlikeholde norsk fagspråk på det aktuelle fagområdet i de andre samfunnssektorene. Akademia må skape grobunn for et levende og oppdatert fagspråk. Det er i denne sektoren det nasjonale fagspråket må rotfestes for at kunnskap skal kunne formidles og tas i bruk i samfunnet.

Internasjonaliseringen i sektoren fører til økt bruk av engelsk, og det er nødvendig for enkelte av formålene til sektoren. Likevel ser vi at bruken av norsk i forskning og undervisning er under press, og i flere fag er nesten alle pensumbøkene og forskningsartiklene nå på engelsk. Et språkskifte til engelsk i deler av universitets- og høyskolesektoren innebærer et brudd i det fagspråklige kretsløpet, og det får ringvirkninger ellers i arbeids- og næringslivet.

Ifølge en undersøkelse⁷ fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) tar ni av ti studenter arbeid i Norge etter fullført utdanning. Fire av fem som tar utdanning i utlandet,

⁷ Å snakke fag på et språk andre forstår: https://www.sprakradet.no/globalassets/vi-og-vart/rapporter-og-undersokelser/nifu_rapport_2018.pdf

kommer tilbake. Videre viser resultatene fra NHOs kompetansebarometer fra 2016⁸ og 2018⁹ at ferdigheter i muntlig og skriftlig norsk er den nest mest etterspurte kompetansen hos NHOs medlemsbedrifter (etter praktisk erfaring i det aktuelle faget). Ferdigheter i fremmedspråk blir ikke vurdert som like viktig, ifølge kompetansebarometeret.

Et oppdatert norsk fagspråk er nødvendig også for et åpent og inkluderende offentlig ordskifte og en kunnskapsbasert politikktutforming. I den norske samfunnsdebatten er norsk det naturlige språket å bruke. Skal vi få et kunnskapssamfunn og ha en opplyst og åpen debatt om for eksempel klimaendringer eller bioteknologi, trenger vi et norsk fagspråk på disse områdene. I et velfungerende demokrati formidler fagfolk og forskere fra universitets- og høyskolesektoren kunnskap i norsk språkdrakt, samtidig som de deltar i ordskiftet. Mange av dem bidrar også til rapporter og utredninger, f.eks. NOU-er, som brukes i utforming av politikk.

Norsk fagspråk er avgjørende også for utvikling av teknologi. I en tid der teknologi spiller en stadig større rolle innenfor flere sektorer, er det viktigere enn noen gang å ha fagspråk og terminologi tilgjengelig på norsk for å sikre at ulike teknologiske tjenester (for eksempel velferdsteknologi eller maskinoversettelse) skal kunne tas i bruk i det norske samfunnet. Det er avgjørende for norsk språks framtidsutsikter at norsk står sterkt også i alle typer teknologiske produkter og verktøy som blir tatt i bruk i Norge.

Hvordan kan sektoren arbeide konkret med norsk fagspråk og fagterminologi?

I universitets- og høyskolesektoren dannes fagspråk og fagterminologi hovedsakelig gjennom skriving av læremidler, utforming av termlister og skriving av leksikonartikler.

Skriving av læremidler

Studentene må få tilgang til forskningsbasert norskspråklig studielitteratur. Gode læremidler på norsk med oppdatert fagkunnskap er viktige for studentene. Derfor bør slike læremidler utarbeides av vitenskapelig ansatte som har oversikt over den siste utviklingen på sitt fagområde.

Kvalitetssikrede læremidler er avgjørende for å holde ved like et levende norsk fagspråk, og det er derfor nødvendig å få på plass gode belønningsordninger for skriving av læremidler.

Utforming av fagtermlister

Flerspråklige fagtermlister bygger bro mellom engelsk og norsk fagspråk. Det finnes i dag flere grupper som arbeider med fagtermer på tvers av institusjonene i universitets- og høyskolesektoren, f.eks. i kjemi, celle- og molekylærbiologi, kjønnsforskning og klima. Disse termarbeidsgruppene møtes med jevne mellomrom for å utarbeide og registrere norske fagtermer med definisjoner i tospråklige fagtermlister. Termlistene blir gjort tilgjengelige og søkbare for studenter og samfunnet for øvrig i termbaser som Termportalen ved Universitetet i Bergen og Språkrådets termwiki. Slike termarbeidsgrupper er svært viktige for å videreutvikle norsk fagterminologi der norsk fagspråk står sterkt.

⁸ NHOs kompetansebarometer 2016, s. 30:

<https://www.nho.no/siteassets/publikasjoner/kompetansebarometeret/nhos-kompetansebarometer-2016.pdf>

⁹ NHOs kompetansebarometer 2018, s. 50:

<https://www.nho.no/contentassets/cc929ba7222141e49d8f9ed85a7da36c/nifurapport2018-23.pdf>

Skriving av leksikonartikler

Leksikonartikler er skriftlig formidling på et høyt akademisk nivå. Samtidig er det her fagfolk har en mulighet til å forklare faget sitt for allmennheten på et forståelig språk. Leksikonartikler er også enkle å oppdatere. Mange forskere og undervisere skriver leksikonartikler, for eksempel til Store norske leksikon. Disse artiklene inneholder som oftest mange fagtermer. Når en artikkel om et vitenskapelig fenomen skal opprettes, må forfatteren bruke den fagterminologien som hører til området. Dersom det mangler norsk fagterminologi på det aktuelle området, vil terminologien bli dannet i og spredd ved hjelp av en slik artikkel.

Oppsummering

Dersom innholdet i bestemmelsen om utdanningsinstitusjonenes ansvar for norsk fagspråk løftes inn i lovens formålsbestemmelse og bestemmelsen om institusjonenes virksomhet, vil det blir enklere å følge opp språkpolitiske tiltak som institusjonene iverksetter, siden formålsbestemmelsen setter rammene for institusjonenes virksomhet, og bestemmelsen om institusjonenes virksomhet tar for seg hvordan lovens formål skal fremmes.

Endringene Språkrådet foreslår, er en utdyping av meningsinnholdet i den nåværende bestemmelsen. Dersom endringene tas inn, vil systematisk språkarbeid bli et tema i overordnede strategier og styringsdokumenter. Endringene vil også kunne føre til en økt bevissthet om ansvaret for norsk fagspråk, og det vil komme tydeligere fram hvilke konkrete tiltak som kan gjennomføres for å oppfylle lovkravet.

Forslag om nasjonal belønningsordning for utvikling av norsk fagspråk

Språkrådet foreslår at det opprettes en nasjonal belønningsordning for deler av forskningsformidlingen som kan bidra til at det utvikles ny fagterminologi som blir tatt i bruk. Forskningsformidling foregår i stor grad på norsk og er særs viktig for norsk fagspråk, siden det er her vi finner det skriftfestede og kvalitetssikrede fagspråket.

Hvordan kan en slik belønningsordning se ut?

En belønningsordning bør omfatte

1. utarbeiding av trykte og digitale læremidler på norsk for høyere utdanning
2. dannning av norsk fagterminologi – både bokmål og nynorsk – i form av
 - a. fagtermilister
 - b. leksikonartikler

1. Utarbeiding av trykte og digitale læremidler på norsk for høyere utdanning

En nasjonal belønningsordning bør omfatte utarbeiding av læremidler. Språkrådet ser for seg at institusjonen til den som utarbeider læremiddelet, blir belønnet. Forskningsinformasjonssystemet Cristin har i dag allerede en registreringskategori for lærebøker. Det betyr at de administrative verktøyene for å forvalte en slik nasjonal ordning allerede er på plass.

2. Dannning av norsk fagterminologi – både bokmål og nynorsk

En nasjonal belønningsordning bør også omfatte dannning av norsk fagterminologi. Fagterminologi dannes hovedsakelig gjennom a) utforming av fagtermilister og b) skrijving av leksikonartikler.

a. Utforming av fagtermilister

Arbeidet med å utforme fagtermilister blir først og fremst utført av ildsjeler. Det bør opprettes en egen kategori i Cristin for utarbeiding av fagterminologi som gjøres tilgjengelig digitalt, slik at den enkelt kan inngå i en belønningsordning.

b. Skrivning av leksikonartikler

I dag blir leksikonartikler kategorisert som populærvitenskapelige artikler i Cristin-systemet. Språkrådet mener at leksikonartikler bør løftes ut og få en selvstendig kategori i Cristin, slik at de enkelt kan inngå i en belønningsordning.

Språkrådet mener at det bør opprettes en nasjonal belønningsordning for utarbeiding av læremidler på norsk og for danning av norsk fagterminologi. En slik ordning kan forvaltes av for eksempel Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku). Ordningen må ha en finansieringsramme, og det må besluttes hvordan de ulike aktivitetene skal vektas. Etter Språkrådets syn bør bidrag til både leksikonartikler og fagtermilister vektas betydelig lavere enn utvikling av læremidler.

Hvilke belønningsordninger finnes i dag?

En del av de høyere utdanningsinstitusjonene har egne, interne belønningsordninger som et supplement til publiseringsindikatoren. Disse lokale ordningene er viktige for formidling generelt, men de er ikke gode nok til å sikre utvikling av læremidler og danning av fagtermer på norsk på nasjonalt plan, hovedsakelig av fire grunner:

1. Det er bare noen av utdanningsinstitusjonene (f.eks. Høgskolen i Volda, Oslomet og Universitetet i Agder) som har belønningsordninger som gir formidlingspoeng. Ved noen andre institusjoner (f.eks. Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet) finnes det ordninger knyttet til fakulteter og forskningsgrupper. Flere institusjoner har ingen ordninger.
2. De lokale belønningsordningene omfatter ikke utarbeiding av fagtermilister på norsk og engelsk. Deltakerne i eksisterende termgrupper blir altså ikke belønnet for innsatsen sin.
3. Vektingen mellom de ulike aktivitetene i de lokale belønningsordningene spiller ikke faktisk arbeidsinnsats og bidrag. Ved Oslomet blir skrivning av en lærebok belønnet med 10 poeng, mens bidrag til intervju gir 5 poeng. Et populærvitenskapelig foredrag eller en kronikk blir belønnet med 3 poeng. Det er all grunn til å tro at det krever langt mer innsats å skrive en lærebok enn å bli intervjuet to ganger eller holde tre foredrag. En lærebok vil dessuten nå flere kull av studenter, gjerne på flere læresteder. Vektingen ved Høgskolen i Volda spiller nok arbeidsinnsatsen og betydningen i langt større grad ved at en lærebok blir belønnet med 100 poeng og en kronikk med 5 poeng.
4. I lærebøker blir fagspråket videreutviklet og skriftliggjort, fagterminologien presentert og levendegjort og begrepsapparatet forklart og tatt i bruk. Derfor står læremidler i en særstilling. Det er derfor uheldig å plassere lærebøker i samme kategori som muntlige og mer allmenne sjangre som foredrag, intervju og kronikker.

Diku har allerede en søknadsbasert tilskuddsordning for utgivelse av lærebøker på norsk og samisk. Søknad om slike tilskudd må komme fra et forlag. Tilskuddet går til forlaget og er ment å dekke forlagets kostnader til selve utgivelsen.¹⁰ Denne ordningen bør bestå som en separat ordning.

¹⁰ <https://diku.no/programmer/laerebokutvalget-for-hoeyere-utdanning>

Hvorfor er det viktig med en nasjonal belønningsordning for utvikling av norsk fagspråk?

Samfunnsoppdraget til universitetene og høyskolene omfatter som nevnt forskning, formidling og utdanning. Det er derfor naturlig at det finnes nasjonale belønningsordninger for alle delene av samfunnsoppdraget, og ikke bare for én del, slik det er nå. Nedenfor følger en begrunnelse for forslaget om en nasjonal belønningsordning.

Forskning

Det finnes allerede en nasjonal belønningsordning for forskning, publiseringsindikatoren, også kalt tellekantsystemet. Hensikten med denne ordningen, som ble innført i 2006, var å gjøre forskningen målbar, slik at det skulle bli mulig å tildele midler til forskning på grunnlag av vitenskapelig produksjon og å stimulere til økt publisering¹¹. Slik ordningen er lagt opp, er det stort sett publisering i utenlandske tidsskrift som belønnes, i hovedsak publisering på engelsk. Dette er en av grunnene til at engelsk er blitt et viktig språk i høyere utdanning, noe som gjenspeiles i at prosentandelen masteroppgaver på engelsk har mer enn doblet seg fra 1996 til 2016 og nå er oppe i 43.¹² Prosentandelen masteroppgaver på norsk har gått tilsvarende ned i samme tidsrom og nå er på 56. For doktoravhandlinger er prosentandelen på engelsk i perioden 2012–2017 (de årene vi har tallmateriale for) i overkant av 90. Publisering på engelsk er også en av grunnene til at norsk fagspråk har blitt lavere prioritert.

Formidling

Formidling, blant annet til allmennheten, er en sentral del av samfunnsoppdraget til universitetene og høyskolene. Denne formidlingen omfatter alt fra foredrag og intervju til populærvitenskapelige artikler og lærebøker. Det finnes per i dag ingen nasjonal belønningsordning for slik formidling. En opplyst og kunnskapsbasert samfunnsdebatt er ikke mulig uten at ny og viktig forskning blir formidlet til allmennheten. I et demokratisk samfunn må denne formidlingen foregå på et språk som alle kan forstå. Derfor er det nødvendig med et nasjonalt fagspråk som utvikler seg i takt med den faglige utviklingen.

I den skriftlige formidlingen er det særlig to sjangre som er sentrale: læremidler og leksikonartikler. Begge disse sjangrene er eksempler på et levende og oppdatert fagspråk, og de forutsetter at det allerede er utarbeidet norske fagtermer på området. Derfor er det nødvendig med en belønningsordning for disse sjangrene.

Utdanning

Utdanning omfatter blant annet undervisningsspråk og språk i skriftlige arbeider, jf. UHRs språkpolitiske plattform.¹³ Pensumlitteratur er ikke spesifisert i den språkpolitiske plattformen, men hører naturlig inn under utdanningsbegrepet. Det finnes per i dag ingen belønningsordning som omfatter noen del av kategorien utdanning.

¹¹ <https://snl.no/tellekantsystemet>

¹² *Å snakke fag på et språk andre forstår*, s. 22: https://www.sprakradet.no/globalassets/vi-og-vart/rapporter-og-undersokelser/nifu_rapport_2018.pdf

¹³ *UHRs språkpolitiske plattform*: https://www.uhr.no/f/p1/ib79b8f30-20e6-4042-8341-52274fc83ea3/spraakpolitisk_plattform-19022007.pdf

I UHRs språkpolitiske plattform heter det at «(u)ndervisningsspråket ved universiteter og høyskoler bør til vanlig være norsk». Likevel har prosentandelen emner som undervises på engelsk, økt fra 13,6 i 2009 til 24,4 i 2018, og den øker stadig. Et par av institusjonene (Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo og Norges handelshøyskole) ligger på over 50 prosent, og flere av institusjonene nærmer seg 40 prosent.¹⁴ Vi vet også at mye av pensumlitteraturen er på engelsk, men her mangler det landsdekkende undersøkelser fra de siste ti årene.

I UHRs språkpolitiske plattform kan vi også lese: «Studenter på høyere nivå skal kjenne til og kunne bruke fagspråk både på norsk og på engelsk eller annet internasjonalt språk». *NHOs kompetansebarometer 2018* viser at arbeidsgiverne etterlyser kompetanse i både skriftlig (78 prosent) og muntlig (82 prosent) norsk.¹⁵ Vi vet også at om lag ni av ti studenter skal ut i det norske arbeidslivet.¹⁶ Norsk studentorganisasjon etterlyser også norsk fagspråk i en resolusjon fra 2018.¹⁷

For at studentene skal kunne tilegne seg et norsk fagspråk som de kan bruke i skriftlige arbeider, når de skal snakke om faget sitt, når de skal ut i arbeidslivet, og når de skal formidle noe til samfunnet ellers, må de ha tilgang til læremidler på norsk. De trenger også tospråklige fagtermalister mellom engelsk og norsk i de tilfellene der undervisning og/eller pensum er på engelsk. En ordning som belønner både arbeid med læremidler og arbeid med fagtermalister, trengs også når det gjelder utdanning.

Konklusjon

For å styrke norsk fagspråk foreslår Språkrådet å konkretisere innholdet i bestemmelsen om norsk fagspråk og løfte den inn i formålsbestemmelsen og bestemmelsen om institusjonenes virksomhet.

Skal universitetene og høyskolene klare å etterleve kravene i loven, må også arbeidet med norsk fagspråk belønnes. Språkrådet foreslår derfor at det opprettes en egen belønningsordning for terminologiarbeid og for den delen av formidlingen som omfatter lærebøker og leksikonartikler.

Vennlig hilsen

Åse Wetås
direktør

Nina Teigland
seksjonssjef

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrifter.

¹⁴ *Tilstandsrapport for høyere utdanning*: <https://diku.no/rapporter/diku-rapportserie-05-2019-tilstandsrapport-for-hoeyere-utdanning-2019>

¹⁵ *NHOs kompetansebarometer 2018*, s. 50–52:

<https://www.nho.no/contentassets/109e1aaade814182b80f562e1b0f0a53/nifurapport2018-23.pdf>

¹⁶ *Å snakke fag på et språk andre forstår*:

https://www.sprakradet.no/globalassets/vi-og-vart/rapporter-og-undersokelser/nifu_rapport_2018.pdf

¹⁷ *Me vil ha norsk fagspråk!* <https://www.student.no/content/uploads/2018/09/Resolusjon-Me-vil-ha-norsk-fagspr%C3%A5k-03-09-2018.pdf>

Mottakere:
Universitets- og
høyskolelovutvalget